

Infrastructuur en economische groei (I)

In *ESB* van 14 mei 1986 houdt A. van der Zwan in het artikel „Infrastructuur en economische groei” een pleidooi voor het stimuleren van de overheidsinvesteringen. Centraal in zijn betoog staat het zogenaamde uitstralings-effect van de overheidsinvesteringen; daarmee wordt bedoeld dat deze investeringen de voorwaarden scheppen voor groeiherstel van de economie in structurele zin. Hoewel wij waardering hebben voor en groot belang hechten aan het elan dat uit het betoog van Van der Zwan spreekt, lijken ons enkele kanttekeningen wel op hun plaats.

De door Van der Zwan gepresenteerde cijfers zeggen weinig over de causaliteit tussen de overheidsinvesteringen en de economische groei. Ten aanzien van de richting van het oorzakelijk verband is alleszins de omgekeerde beïnvloeding van overheidsinvesteringen door economische groei denkbaar (verdringing van overheidsinvesteringen door werkloosheidslasten, middelengebrek, verminderde vraag naar bedrijfsterrinen). Met betrekking tot dit punt kan worden verwezen naar enkele door het Centraal Planbureau uitgevoerde analyses, waaruit blijkt dat de bedrijfsinvesteringen met enige vertraging reageren op de overheidsinvesteringen 1). Het is echter allerminst zeker of hierbij sprake is van een duurzaam positief effect. Bovendien is het nauwelijks mogelijk ten aanzien van deze resultaten uitstralings- en bestedingseffecten van elkaar te onderscheiden.

Van der Zwan ondersteunt zijn plei-

Tabel 1. De samenstelling van de overheidsinvesteringen naar type, 1984, in mln. gld.

Scholen	970
Gebouwen (exclusief scholen)	2.000
Outillage en transportmiddelen	1.600
Grond-, water- en wegenbouwkundige werken (GWW)	6.710
	11.280

dooi voor meer overheidsinvesteringen met cijfers over de bruto-investeringquote. Deze cijfers bevatten bij voorbeeld ook de investeringen in woningen en in scholen, waarvan het verloop in belangrijke mate samenhangt met de omvang en samenstelling van de bevolking. De overheidsinvesteringen met enige vertraging reageren op de economische groei wordt toegeschreven dan aan de investeringen van bedrijven, zijn heterogeen van samenstelling. Uit de tabellen 1 en 2 kan

Tabel 2. De samenstelling van de overheidsinvesteringen in de GWW, 1984, in mln. gld.

Rijk	1.900	
- wegenbouw		650
- deltawerken incl. Oosterschelde		960
- overige, voornamelijk waterbouw en cultuurtechnische werken		290
Gemeenten en provincies	4.160	
- bouwrijpmaken van gronden voor woningbouw, woningverbetering en industrie (exclusief grondaankopen)		1.710
- wegen en rioleringen		1.700
- havens en rioolwaterzuivering		410
- recreatie en overige		340
Overige, voornamelijk waterschappen en gemeenschappelijke regelingen		650
Totaal	6.710	

globaal het kwantitatieve gewicht van de diverse opdrachtgevers en van de bepalende factoren worden afgelezen 2). Zeker niet al deze categorieën zijn ons inziens trendsetters voor een blijvende economische groei. Een belangrijk deel is trendvolgend, bij voorbeeld ten opzichte van de investeringen in woningen, of heeft een meer

consumptief karakter. Voorraadvorming is opgetreden bij bedrijfsterrinen.

Gelet op het voorgaande lijkt er onvoldoende aanleiding te pleiten voor het opvoeren van het algemene niveau van de overheidsinvesteringen op grond van mogelijke uitstralingseffecten. Het opvoeren van de overheidsinvesteringen kan ons inziens alleen worden onderbouwd op basis van concrete projecten, waarvan aannemelijk kan worden gemaakt dat deze leiden tot het opheffen of voorkomen van knelpunten of onderhoudsachterstanden die het economische herstel in de weg staan. In verband met de vaak lange voorbereidings- en uitvoeringstijd is het van groot belang deze projecten tijdig te inventariseren en er besluiten over te nemen. Het is niet ondenkbaar dat in bepaalde gevallen ook uitstralingseffecten aannemelijk kunnen worden gemaakt. Projecten zoals de Eemshaven en het Industrieterrin Moerdijk leren ons echter dat hierbij voorzichtigheid geboden is.

H.J. Roodenburg
R.J.J. Roemers
M.M.J. Vergeer

1) H.J. Roodenburg. *Overheidsinvesteringen en economische groei*, CPB-Onderzoeksmemorandum nr. 10; en H. den Hartog e.a.; *Investeren in Nederland*, CPB-Onderzoeksmemorandum nr. 17, hfst. 2.

2) Zie o.a. *Centraal Economisch Plan 1986*, par. VI.6.4.